

Crítica de llibres

Negre Rigol, Pere, *El ocio y las edades*, Barcelona, Hacer, 1993, 220 pàgines.

El professor de la Universitat de Barcelona, Pere Negre, soci de la Societat Catalana de Sociologia, és un dels estudiosos més prolífics en àmbits ben diversos de la sociologia. A la seva capacitat d'anàlisi i de coneixement teòric de la disciplina, s'hi afegeix una voluntat indiscutible i constant de treball i d'estudi entorn dels grans mestres del pensament social.

El text que presentem s'inscriu en el context d'una reflexió sociològica extraordinàriament interessant i innovadora en què s'uneix la seva capacitat de comprensió teòrica a l'estudi empíric d'una realitat ben complexa: la correlació entre el fenomen social de l'oci en funció de l'estatut demogràfic (segons la variable edat) i social de les persones. El seu treball demostra a bastament que la sociologia de l'oci no coincideix de cap manera amb l'oci de la sociologia, com es podria pensar des d'una mirada profana a la nostra disciplina.

Sense voler fer dir a Pere Negre el que ell de cap manera voldria dir, tenim la sensació que es tracta bàsicament de com es construeix socialment el concepte de l'oci com a fenomen col·lectiu; és a dir, inscriu la seva anàlisi en el context de la disciplina de la sociologia del coneixement. Sense embuts proclama, ja de bon començament, que l'objecte d'aquest treball, l'oci, porta a «descobrir alguna cosa del misteriós entramat col·lectiu» (p.11).

La petita recerca original realitzada es presenta en sis capítols. En els dos primers, s'hi emprenen successivament el marc teòric i el metodològic com a introducció i la implicació del cicle de la vida familiar en el fenomen que s'analitza. Dedicada els tres següents a l'abordatge del tema central de la recerca: l'oci a l'adolescència i la joventut, a l'edat adulta i a la vellesa. El darrer capítol és el de les conclusions i la contrastació quantitativa amb els estudis realitzats sobre el tema en el context de l'Estat espanyol.

El que l'autor intenta, com dirà en un moment determinat de la seva introducció, és «saber què s'amaga realment darrere les apariències i les concepcions dominants sobre l'oci (o els ocis) que circulen i reflexen, potser amb ingènua credulitat, els mitjans de difusió» (p.16). Tant les grans concentracions esportives, com les administracions públiques amb les seves subvencions, com les indústries de l'oci «intenten fomentar (i qui sap si manipular) el ca-

ràcter lúdic de la nostra existència social». Aquesta és una perspectiva sociològica fonamental basada, com diu P. Berger, en la llei de desconfiar d'aquestes imatges socialment creades per arribar a descobrir les estructures socials que, de fet, les expliquen i determinen. I Pere Negre fa extensiva aquesta perspectiva a l'hora d'acotar el concepte d'estil de vida, emblemàtica construcció sociològica fabricada artificialment (p.40).

És per això que hom es creu amb la necessitat de manifestar indissimuladament la seva vocació intel·lectual a l'hora d'expressar la relació entre l'oci i el temps lliure: «és funció de la sociologia (en el seu doble vessant o vocació hermenèutica i estructural) assenyalar els sentits de l'oci modern, per un cantó, i descobrir el que podrien anomenar-se les «estructures socials de la llibertat», per l'altre» (p.87).

És el que ens introdueix en la metodologia emprada en aquesta anàlisi, fidel exponent de l'obediència a la recomanació de Mills sobre «la imaginació sociològica». S'intenta fugir de la consideració confrontada de les tècniques quantitatives i qualitatives com a complementàries, considerant-les dintre d'una concepció exploratòria les segones i guardant centralment el poder predictiu per a les primeres.

En aquesta recerca es canvia radicalment el llenguatge objecte de la polèmica; ja no es parla de quantitat i de qualitat, sinó que s'usen els termes hermenèutic i estructural. Hermenèutic referit a les pràctiques dels actors socials, a la significació de la seva acció, i Estructural com reinterpretació sociològica o explicació objectiva, estructural, causal o determinística, és a dir, els resultats no previstos per l'actor perquè són fruit de la interacció amb tots els altres actors socials. Per a Pere Negre cal donar compte, no solament de les pràctiques socials dels actors, sinó també de l'estructura social com a context col·lectiu immediat o mediat (p.42). La racionalitat de l'actor ha d'ésser abordada des d'aquesta doble perspectiva metodològica.

«Ens interessen les conductes i les personalitats de persones socialitzades que han interioritzat el seu context més immediat i l'estructura social en general i que combinen les seves pràctiques amb les dels altres» (p.43). «Es tracta d'anar més enllà de les possibilitats normals d'una enquesta quantitativa» (p.45).

La família com instrument de socialització i capaç d'estructurar el cycle vital de les persones, serà lògicament el primer pas per veure com les persones es socialitzen en funció d'algunes variables fonamentals: el sexe, l'edat, el medi geogràfic i ecològic de residència, l'origen (autòcton/immigrat) o ubicació generacional i la llengua emprada a la conversa. Són aquestes les que constituïran la mostra estructural (expressió usada per Bourdieu) de les converses quali-

tatives mantingudes amb interlocutors prèviament escollits.

Només dues observacions ens permetem fer entorn d'aquest interessant text. La primera és l'obsessió d'estratificar una mostra estructural (exposada en els apèndixs I i II) amb una garantia d'aproximació que s'assembla massa als estudis de representativitat probabilística. Com si hom hagués de procedir en descàrrec o desculpabilització, malgrat la interessant justificació metodològica que es conté al mateix text (pp. 40-46). Pensem que l'anàlisi qualitativa, ja des del 1978, comença a tenir un cos de teoria metodològica coherent que ha insistit en el fet que el seu valor epistemològic neix de la rellevància social del seu objecte d'estudi (com la qualificava a gratient el malaurat Pancho Marsal) i no de la seva representativitat.

La segona observació és l'oblit, en un context de gran coneixement bibliogràfic sobre el tema, de l'obra teòrica estimuladora de Norbert Elias en la construcció teòrica del mateix concepte d'oci. Ens referim al treball d'Elias, N. i Dunnig, E, ***Deporte y ocio en el proceso de civilización***, México, Fondo de Cultura Económica, 1986. Es fa difícil sempre abastar exhaustivament tota la bibliografia existent sobre un tema concret; però pensem que l'obra de Norbert Elias suggereix i estimula extraordinàriament el pensament social sobre el tema de l'oci des del moment que fa descobrir l'oci com l'explosió de l'espontaneïtat. Aquesta inscripció de l'oci en el procés de civilització moderna trenca amb els clàssics que van especificar causalment els tipus d'oci segons categories tipològiques diferenciadores. L'oci, en definitiva, seria un mecanisme d'expansió dels condicionaments quotidians de la persona que, tot i ésser present des de l'origen de la humanitat, estaria prenent formes d'agudització i de necessitat molt diferents a les civilitzacions actuals (àdhuc amb capacitat d'explicar la violència d'algunes formes esportives).

En definitiva, el text de Pere Negre no és de cap manera un llibre erudit, sinó que és extraordinàriament útil, no solament per a les persones professionalment dedicades a l'oci, com ara els educadors de carrer, els assistents socials i els animadors socioculturals, sinó per als qui conreen la sociologia de l'oci a les nostres societats modernes i pels qui es dediquen a la metodologia de les ciències socials.

Cal agrair sense matisos el treball de Pere Negre. Més enllà de l'originalitat metodològica d'aquesta recerca, s'enriqueix la producció autòctona catalana aportant una perspectiva innovadora i creativa a un àmbit de la sociologia en la qual ja comptem amb bons sistematitzadors (sense pretendre ésser exhaustiu, pensem particularment amb els nostres socis Núria Puig i Angel Zaragoza).

Raimon Bonal
